

FELVIDÉK VAGY SZLOVÁKIA

Történetünket nem kezdhethjük Ádámnál és Évánál, pedig Madáchtól tudjuk, hogy Éva teherbe esett, így büszkén mondhatná barátnőinek, hogy ő lett az emberiség ősanja. Éva jogos hencegése nem csak azért lehetetlen, mert nem is voltak barátnői, akiknek elhíreskedhetett volna a jó hírrel. Ám ha lettek volna, akkor se tudnánk, milyen nyelven közölte volna a világraszóló szenzációt. Ősi tudományos vita tárgya, hogy Paradicsomföldön milyen nyelv járta? Az éles polémiában hazai nyelvészeink is kivették részüket és meggyőző etimológiai érvekkel bizonyították, hogy az első házaspár magyar nyelven perlekedett egymással. Hogy néha veszekedtek, azt semmilyen korban se vitatta semmiféle józan emberismerettel megáldott tudós.

Dolgozatunk a magyarok és a szlovákok ezeréves együttéléséről és közös történelméről fog szólni. Minden valamire való munka először meghatározza tárgykörét. Mi szemrebbenés nélkül olvasunk egy „Magyarország története” című könyvet, amely egy hajdanvolt ország területén zajlott eseményeket ír le. Tudjuk, hogy ez az ország 100 éve nem létezik. Soha sem volt a kezemben olasz történelemkönyv, de feltételezem, hogy Caius Julius Caesar pont úgy az olasz történelem szereplője, mint Benito Mussolini. Pedig Olaszország alig 150 éve létezik. Németország is csak 150 éve van egységes formában a térképen, sőt a mai formájában alig több mint 20 éve. Hozzáértők szerint az nem véletlen, hogy századokon keresztül kis hercegségekre tagolódott.

Ad abszurdum, képzeljük el, hogy a hidegháború idején Nyugat felajánlotta volna, hogy az NSZK-t csatolják az NDK-hoz. A Szovjetunió tiltakozott volna. Nem kell még egy nagy szocialista ország, a leghatalmasabb szövetségest, Kínát is alig tolerálja. A valóban megtörtént fordított esemény szintén nem töltötte el lelkesedéssel a nyugati hatalmakat. Egy gigászi monstrum Európa közepén senkinek se kell.

Szlovák történészek úgy gondolkoznak, hogy Szlovákia története annak a területnek a története, ahol most a Szlovák Köztársaság található. Tudják, hogy ez a terület 1918-ig a Magyar Királyság része volt. Ebben a koegzisztenciában a nyelv kérdése kardinális szerepet fog játszani, és miután az első emberpár anyanyelve egyelőre nem ismeretes, történetük elbeszéléséről sajnálattal le kell mondanunk. Pedig nem lenne érdektelen megtudni, hogy pornográf újságok lapozgatása nélkül, hogy jöttek rá a gyermeknemzés kellemes technikájára.

Egyes hittudósok tudni vélik a világ teremtésének pontos dátumát, és a kalendáriumot is onnan számítják. Azt is pontosan tudják, hogy azon év hanyadik napján „született” Ádám, mint komplett homo sapiens sapiens és Éva, mint rántottborda ádám módra paradicsomszósszal. Ugorjuk át a neandervölgyieket, cromagnoniakat, a gepidákat, keltákat és egyéb avarokat és vessünk egy pillantást az állítólag csupa homo sapiens sapiens által benépesített Európára, elsősorban a beszélt nyelvek vonatkozásában.

Elhanyagolható kivételektől eltekintve (magyarok, finnek, észtek, törökök) mindenki indoeurópai nyelven beszél. Ezek 1/3-1/3 arányba oszlanak meg a román-újlatin, a szláv, és a germán nyelvcsaládok között. Mindhárom család tucatnyi nyelvre oszlik. A szláv család zászlóshajója az orosz, a germánok élén a németek masíroznak. Általában kevesen gondolják, hogy a németek nagyságrendileg pont annyian vannak, mint az oroszok. Pontosabban, magában a Reichben és annak környékén – Ausztriában, a Szudéta-vidéken, és akár Dunántúlon – annyi faji német élt, mint a megalomországban, a volt Szovjetunióban faji orosz. A sok nyelv keletkezésének egyedüli vitán felüli magyarázata építőipari vonatkozású. A babiloni Zikkurat (Bábel tornya) építésénél uralkodó szervezetlenséget az ókoriak, akik még nem láttak magyar nagyberuházást, a munka összevisszaságát látva, csak a nyelvek különbségére tudtak gondolni. Az egyes nyelvcsaládok kialakulásának időpontjáról is vannak elméletek, de mi csak azt tudjuk, hogy mikor történik először említés róluk. A román nyelvcsalád időtlen idő óta létezik, a germánokról szóló első hírek időszámításunk kezdetekor jelennek meg a római lapok hasábjain, a szlávokról szóló híradások i.sz. IV-V. században tűnnek fel az iratokban. Tudnivaló, hogy Európában nem a teremtés kétségtelenül világtörténelmi fontosságú, de a gyakorlat szempontjából nehezen meghatározható pontos időpontját tekintjük az idő origójának, hanem egy zsidó hitszónok születése napját. Napjainkban az is egy pár napot csúszott, egy középkori szerzetes felületességéből, de annyi baj legyen. A mostani álláspont szerint a nevezett próféta i.e. 4-ben született. Pár évvel ezelőtt az ezredforduló is szörnyű kavardást okozott a számítógépek világában. A próféta személyi adatainak korrigálása, beláthatatlan következményekkel járt volna minden történelemkönyvben.

Hagyjuk a locsogást, és térjünk át konkrét, tényadatolt locsogásra.

A címben tárgyunkat képszerűen fogalmaztuk meg. Nem ritka az ilyen fordulat. (Berlinnek az a véleménye... Párizs azt mondja... stb., stb.) Tulajdonképpen a magyarok és szlovákok ezer év – zömmel egy országban eltöltött – kapcsolatáról szeretnék írni. Természetesen Magyarország történetét csak futólag érintem, mert ezt a storyt joggal reménybeli olvasóim előtt ismertnek tételezem fel.

A szlovákok első politikai szereplése Európa színpadán I. Mojmír nevéhez fűződik., aki megalapította a Nagymorva birodalmat, amelynek pontos elhelyezkedése vitatott. A frank birodalom, Nagy Károly örökségét folytatva igyekezett uralma alá vetni a tőlük keletre fekvő országokat. Nyugat felé nem terjeszkedhettek, mert ott volt az Atlanti óceán. Terjeszkedésüket ideológiai szlogenekkel álcázták: mi Krisztus hitét akarjuk terjeszteni. Hű szövetségeseink volt a Katolikus Internacionálé, amelynek központja volt Róma. Ám ugyanakkor létezett egy másik keresztény Internacionálé is, amelyik Bizáncban székel. A két Internacionálé XI. században összeveszett, és haragjuk napjainkba is tart. Pribina fejedelem beállt az egyik, a frankok által

támogatott Internacionáléba, megkeresztelkedett, sőt megépíttette hercegi uralma központjában, Nyitrán a Kárpát-medence első keresztény templomát, amelyről azt tudjuk, hogy 828-ban szentelte fel a salzburgi püspök. Függetlenségre törekvő ravasz politikus lévén a bizánci császártól is kért propagandista agitátorokat, név szerint Konstantint, (későbbi ismertebb nevén Cirill-t), és bátyját, Metódot. A két tudós görög pap, tudott persze görögül és az egyik Szalonikiben járatos szláv nyelven és megalkották a szláv ABC-t. Az írás megalkotásának, legalább is hazánk környékén az a módszere, hogy jön egy írástudó, latinul tudó ember, általában pap, akinek az anyanyelve magyar, és hallomásból a magyar nyelv hangjait megpróbálja a latin betűkkel leírni. Ha a latinban megfelelő hangot nem talál, kitalál betűkombinációt („cs”, „gy”, „ty”, stb.) vagy mellékjeleket használ, mint például a szlovákok.

A szláv ABC-nek két formája létezik, amelyek grafikai megformálásukban térnek el egymástól, a glagolica és a kirilica. A ciril betűs írás, amelyet ma is használnak, vita tárgya, hogy a két szent melyiket alkotta meg. A ciril írás az egyszerűbb, „modernebb”, jobban hasonlít az általunk használt latin íráshoz, amelyik szintén a görögből származik. Betűi a görög betűkhöz hasonlóak, és a két tudós pap csak azokat a hangokat jelölte saját grafikával, amely hangok a görög nyelvben nem léteztek. Így a „c” és az „s”hangok számára a héber betűsorból választott formát. A római pápának bemutatták találmányukat, az áldását is adta eleinte használatukra, de később meggondolta magát, és megtiltotta a szláv betűk használatát, mert attól félt, hogy a morvaországiak áttérnek Bizánc pravoszláv vallására. Azóta is a római katolikus egyház hívei a latin-betűs írást használják, és ez komoly kulturális cezúra, amely a Balkán félszigeten véres háborúhoz vezetett a ciril-betűs szerbek és a latin-betűs horvátok között. Afrikában ma egy misszionárius az írás nélküli népek írásának a szerzője is hallás alapján megpróbálja a nép nyelvét egy már létező nyelv betűivel leírni.

A Nagy Morva birodalom csupán három emberöltőnyi ideig létezett. Területe kiterjedt a mai morva, szlovák területre és annyi biztos, hogy lenyúlt a Dunántúlra, egészen a Balatonig. Talán nem is volt olyan nagy. Görögül a „nagy” és a „távoli” ugyanúgy hangzik, és nem tudjuk, hogy a Morvaországot leíró bizánci császár, mire gondolt. Az ország utolsó fejedelme Szvatopluk volt. Neve, mint annyi más germán és szláv név összetett, jelentése szent hadsereg, vagy szent háború (szvjáto polk). A jeles hős nem érte meg a honfoglalást, mert 894-ben elhalálozott, és így nem tudta megkötni a nevezetes barterüzletet. Nem tudta eladni országát egy lóért, egy korsó vízért és egy csomó fűért.

Országának bukását a Kárpát-medencét előzőnlő szittyia hadsereg okozta, és népe ezután ezer évig magyar vezetés mellett kényszerült élni, hol békésen, hol duzzogva. Amikor a magyar és hozzájuk csatlakozott törzsek elhonnfoglalták a Kárpát-medencét, a helyben talált szlávok már a gazdaság magasabb színjén éltek, nem csak állattenyésztéssel, hanem földműveléssel is

foglalkoztak. A földművelés nem űzhető nomád, helyhez nem kötött életmód mellett. A magyar földműveléssel kapcsolatos szavak jó része szláv hangzású (széna, szalma, asztag, borona, stb.) Az egyházi terminológia jó része is szláv. Ezek a szavak valószínűleg a délszlávból, a horvátból származnak. (karácsony = karacsun, a tél vége, zarándok = sztránnyik, zsolozsma = szúzsba, stb.), mert a horvátok előbb tértek át Jézus hitére. Az államigazgatás szavai a gyakran szláv – ószláv és nem szlovák – (megye = mezszye, nádorispán = na dvor zsupán, stb.), hiszen amikor a magyarok belovagoltak a gyönyörű Kárpát-medencébe, itt valami államfélét találtak.

Engedtessek meg, hogy a következőkbe a valamikor hivatalosan is alkalmazott „Felvidék” szót használjam, minden irredenta felhang nélkül a pontosabb, de nehézkes, a „mai Szlovákia területe” kifejezés helyett. A „felvidék” szó a magyar mai köznyelvből kikopott. Senki sem mondja, hogy a felvidékre megyek síelni. Megjegyzem, hogy a magyar TV meteorológiai jelentéseiben már néha hallható a felvidék kifejezés. Ez aligha véletlen, és összecseng a kormányzat hivatalos, trianonellenes, de ütőképes hadsereg nélküli állásfoglalásával.

A tatárjárás után a meggyérült lakosság pótlására a központi hatalom úgynevezett soltészeket alkalmazott. Ezek általában német vállalkozók voltak, akik szervezték a betelepítést, elsősorban Cseh,- és Lengyelországból. Ebből a szláv masszából alakult ki a szlovák nép. A magyar lakosság a tatárjárta alföldön csökkent, a betelepítés következtében a felvidék lakosságszáma viszont nőtt, és egyre inkább benépesítette a hegyi vidékeket. Városok is növekedtek. 30 kiváltságos város alakult, zömmel német telepésekkel. A bányavárosok is nőttek, lakosságuk nagy részét szintén német bányamunkások alkották. A két legnagyobb város Pozsony és Nyitra volt. Pozsony többször cserélt gazdát Csehország és Magyarország között, míg Kun László „végleg” vissza nem szerezte. Nyitra volt a dukátus központja. Dukátusnak nevezték azt a területet, amelyet az uralkodó gyakorló terepként a királyfinak átadott. Ez a pedagógiai módszer általános volt Európában. Dauphiné tartományban tanult uralkodni a francia trónörökös, dauphin, Walesben a hasonlóan a trón várományosa, walesi herceg.

Már az Árpádház uralmának utolsó évei alatt meggyengült a vaskezü központi hatalom ereje. II. Endre, a szerencsétlenül járt, és a Bánk bánból ismert Gertrudis férje, már kezdte elajándékozni a koronabirtokokat, amelyek a királyi hatalom bázisát képezték. Ez a folyamat az Árpádház kihalása idejére oda vezetett, hogy a hatalom átcsúszott a helyi kiskirályok kezébe. (1301) Ez így volt más országokban is, például Franciaországban is így történt. A folyamat tudományos neve: feudális anarchia. Nálunk az egyik kiskirály Csák Máté, egy trencsényi magyar főúr volt, akit egyes történészek a szlovák önrendelkezés hőségének igyekeznek kikiáltani. A központi hatalom Csák Mátét legyőzte, és Magyarország egységes maradt az úgynevezett vegyesházi királyok (Anjou, az első Habsburg, és a Jagelló) uralma alatt.

Ez a XIV-XV. század volt Magyarország és a felvidék aranykora (a szó szoros értelmében). Amíg az amerikai arany nem jelent meg a spanyolországi kikötőkben, illetve cigányúton, a kormány által támogatott kalózon keresztül, Angliában, az arany és az ezüst (akkori áron az arany 1/12 rész értékű) Európában főleg a felvidéki bányákból került piacra. A szintén arannyal vetekedő értékű só, (ma filléres árucikk), fő lelőhelye is Erdélyből, tehát Magyarországból származott.

A három részre szakadt Magyarország a felvidéket is érintette, annak ellenére, hogy a török birodalom fő csapásának iránya a Német-Római birodalom felé irányult, és a Felvidék, mint Erdély is, kiestek a Bécsen keresztül vezető stratégiai útvonalból. Ezért maradhatott Erdély félig-meddig független vazallus állam, és ezért maradhatott a Felvidék, a hajdanvolt magyar királyság északi karéja is a török megszállástól szabad. A szlovák történészek ezért mondhatják, hogy ők, és nem pedig a magyarok védték meg a kereszténységet, azaz Európát a moszlim hordáktól.

Az új politika-földrajzi helyzet természetesen nem múlt el nyomtalanul a felvidék felett. A magyar-szlovák nyelvi határ északabbra húzódott. Megjelentek a román, akkori nevükön oláh hegyi pásztorkodást folytató emberek is. Hegy volt már akkor is elég. A magyar nemesség fele a felvidéken talált menedéket, és az ottani lakosságból élt. A szlovák nemesség elmagyarosodott. Ezt ábrázolja barátságos gunyorossággal Jókai Tallérosi Zebulon alakjában. A városok kétnyelvűből háromnyelvűvé váltak. Amikor a helyzet megváltozott és Török birodalom visszahúzódott a Balkánra, a volt hódoltsági területet félig pusztaságként hagyta maga után. A középkori falvak százai tűntek el a térképről. Megindult az Alföld újratelepítése. Ebben a migrációban németek és szerbek mellett a szlovákok is részt vettek, megjelentek főleg Pest környékén, a Kiskunságban és Békés megyében.

A magyar lakosság kicsit lenézte a tótokat. Ennek kitűnő példája Petőfi (Petrovics) Sándor magyar költőóriás, aki azt is letagadta, hogy egy szlovák faluban, szlovák szülőktől, Kiskőrösön született és evangélikusnak keresztelték. Irataiban más községet jelölt meg szülőfalujának és reformátusnak hazudta magát, pedig amúgy meggyőződéses ateista volt. Hiába győzködte, még iskolás korában egy pánszláv tanára, aki látta a diák Petőfi tehetségét, hogy lépjen be a szlovák önképzőkörbe, ő a nemes magyar önképzőkört választotta.

A szlovákokat tótoknak hívták. Ez volt a hivatalos elnevezésük, és csak a XX. században ragadt a szóra pejoratív felhang. A Toldi Miklós néven a délvidéken, szerb-horvát környezetben vitézkedő hőst, mint minden szláv származású urat, eredetileg Tótnak hívták, és a ez szó csak később szűkült a szlovákok elnevezésére. Hogy lett a korabeli iratokban szereplő Tót Miklósból Toldi Miklós?

Gyakori jelenség, ha valaki a „volt” szó helyet „vót”-ot mond, érzi hogy parasztosan beszél és oda is betold egy „l”hangot, ahol annak nincs helye. Így

születnek a „szölke” típusú szavak. A nyelvészek ezt hiperurbáisztikus „l”-nek nevezik. Ha ezt az elmefuttatást, amit én bölcskari szemináriumvezetőmtől hallottam, szláv olvasóim – ha egyáltalán lesznek ilyenek – elolvassák. Eggyel növelhetik hős honfitársaik számát, és pótolhatják Toldi Miklóssal Dugovics Títusz üresen maradt helyét, akiről kiderült, hogy csak legendai alak, és a napjainkban – a muszlim oldalon – divatos öngyilkos harci tettének dicsősége elenyészett.

A „tót” szó eredetére nincs biztos magyarázat. Legtöbben etimológiailag rokonítják a „deutsch” (német) szóval. Olvasható szlovák szerző könyvében, hogy a szó „alávetettet” is jelent. A magyar Történelmi- Etimológiai –Szótár ezt a jelentést nem ismeri. Én, mint volt filozopter, hiszek a szófejtésben, ellentétben Voltaire-rel, aki szerint az etimológia az olyan tudomány, amely a magánhangzókat negligálja és a mássalhangzókra nincs tekintettel.

Egy nép nemzetté alakulása szorosán összekapcsolódik a nemzeti nyelv használatával. Szlovákia ezen a területen speciális helyzetben volt, mer riválisa a cseh nyelv, nem csak megszólalásig, hanem megszólalás után is megszólalásig hasonlít a szlovákhhoz. A konfliktus kialakulását keresve, vissza kell mennünk a XV. századra, a huszita harcok idejére. A vallás megújításáért küzdő, számtalan vérbefojtott mozgalom közül a husziták voltak az egyetlenek, akik céljukat félig-meddig elérték, és rákényszerítették Rómát, hogy engedélyezze egyik célkitűzésüket, az anyanyelvű, cseh biblia használatát.

A következő század a Reformáció százada volt. Ez Magyarország népét is megosztotta, beleértve a szlovákokat is. A magyarok döntő többsége a helvét vallást, a kálvini református hitet választotta, a szlovák területen a lutheri evangélikus egyház volt a befutó. Az ellenreformáció sikeres propagandája csak az arányokat változtatta a katolikus vallás javára, de a felvidéken a lakosság fele megmaradt evangélikusnak. Hogy jön ide a nemzeti nyelv?

A magyarlakta országrészben is két, református és katolikus, bibliafordítás volt használatban, de ezek között a különbséget csak modern, jóhallású tudós nyelvészek tudják megállapítani. A felvidéken más volt a helyzet. A katolikus lakosság a cseh nyelvű bibliából dicsérte az Urat, mert ez századok, a huszita idők óta, meg volt nekik engedve. Köznapi nyelvük is közeledett a cseh nyelvhez. Szlovákok, azaz az intelligencia, az anyanyelv megtisztítását célozták meg. Mindkét tábor élén, természetesen, papok álltak.

Politikai téren, Magyarországon a függetlenség mozgalmak főúri vezetéssel manifesztálódtak a XVII. században. Bocskay, Wesselényi, Zrínyi, Frangepán, Rákóczi. Ezekben a mozgalmakban a szlovákok, nem lévén szlovák főúri elitjük, nem vettek részt. Legfeljebb a csatározások szenvedő alanyai lehettek. Thököly kurucai török asszisztencia mellett legfeljebb a szlovák parasztok zsindegyházú házaik gyújtották fel. Thököly pünkösdi

királyság az egész mai Szlovákia területét jelentette. A politikai élet a XVIII. században nagyjából zavartalan volt. Martinovics mozgalma csak a politizáló értelmiség csekély részét érintette, néhányukat azonban kardéles fájdalommal.

A szlovák politikusok, egyháziak és világi honoráciorok azért instanciáztak a Bécsben székelő magyar királynál, hogy a szlovák többségű vármegyéket, vegyék ki a megyei urak kezéből, és közvetlenül a központi bécsi hatalom alá helyezték. Ez nem lett volna példátlan az akkori viszonyok között. Erdélyt sem csatolták vissza a Magyarországhoz, hanem gubernium néven külön kormányozták. Az úgynevezett határőrvidék is közvetlen bécsi hatáskörben volt. Ez nem jelentette volna Szlovákia önálló állammá alakulását, de bizonyos autonómiával lett volna egyenértékű, és a Habsburgok számára is előnyös lett volna, mert csökkentette volna a megbízhatatlan magyar nemesség erejét. Ezt a lépést a Habsburg uralkodó, jelen esetben Mária Terézia, a magyar ellenállástól félve, nem merte megtenni, mert a külpolitikai bonyodalmak miatt égető szüksége volt a magyarok „életére és vérére” és a magyarok zabjára is.

A többször Bécshez intézett, de elutasított felségfolyamodvány előre jelezte, ha egyszer a Habsburgok és Magyarország között kenyértörésre kerül sor, a nemzetiségek a Habsburgok mellé állnak. Jellasics, cs.k ezredes, Mészáros Lőrinc hadügyér rangtársa és kollégája annak ellenére megindult a magyar kormány csapatai ellen, bár nem volt született reakciós. Mint horvát bán ugyanolyan demokratikus intézkedéseket fogadtatott el a zágrábi szaborral, mint amelyeket Kossuthék aláírtak az osztrák kormányzattal, az áprilisi törvények címén. Különben is nagyobb autonómiára nem számíthatott, mint amilyent Magyarország függvényeként élvezett.

A román-magyar és a szerb-magyar borzalmasan véres konfliktus Jókai Csataképek című művéből közismert. Megjegyzem, hogy a Jókai-mű 1850-ben, a szabadságharc után egy évvel jelent meg. (Ennyit a korabeli cenzúráról. Mi jelent meg 58-ban 56 ról?) A szlovák-magyar összecsapásról alig szól a krónika, pedig alakult két szlovák légió is, amelyek a császári csapatokat támogatta a diadalmas, Görgey-vezette felvidéki hadjárat ellen. Ez a légió a magyar történelmi emlékezetben nem szerepel.

A szabadságharc leverése után, a Bach-korszakban, - ahogy egy akkori politikus megjegyezte – a nemzetiségek hiába álltak a császár mellé, ugyanazt kapták jutalmul, mint amit a magyarok büntetésül. Érdemi politika élet nem folyt, a síri csendet csak a vasúti alépítmények krampácsolásának hangja törte meg. A gazdasági fejlődés dübörgött. A nemzetiségi területeken, elsősorban, azokon indult fejlődésnek az ipar. (Felvidék, Erdély Kárpátalja, Temesvár, Arad). Amilyen ütemben vesztette Ausztria a háborúkat, olyan ütemben élénkült a politikai élet. A szolferinói vereséget követően összehívott országgyűlést még szétzavarták. A pofon még nem volt knock-aut. Königretz már elég volt. Az 1867-es kiegyezés és az akkori országgyűlés már egy fél

évszázadra stabilizálta Magyarország és benne a szlovákok helyzetét a monarchia keretei között.

Az 1848 előtti rendi országgyűlésnek nem voltak szlovák képviselői. Szavazati joggal csak a nemesek rendelkeztek, akik megyénként két ún. kötött mandátumú képviselőt küldhettek, akiket a megye visszahívhatott, ha nem úgy szerepelt, ahogy azt a közgyűlés megkívánta. Voltak szlovák nemesek is, de vagy elmagyarosodtak, vagy számuk elégtelennek bizonyult a mandátum elnyerésére.

Az új demokratikusabb választási rendszerben, a kiegyezés után elvileg a szlovák többségű választókerületek 40 képviselőt juttathattak volna be a Parlamentbe, de a különböző, és a magyar szépirodalomban bőségesen pertraktált manipulációk következtében, számuk időnként maximum 7 főt ért el. Már a reformkorban megalkották az egységes MAGYAR POLITIKAI NEMZET elméletét, amely szerint az országban nem magyarországi nemzetek, hanem egy magyar nemzet él. Ezt az elvet 1868-ban az országgyűlés elfogadta, amelynek elvéve akadt egy-egy szerb, horvát, román, szlovák tagja. A fennen hirdetett liberalizmus – a vezető párt neve is "szabadelvű" volt, – körömszakadtáig védte Szent István-i Magyarország integritásának fikcióját, pedig a külföldön élő és a politikai életben levelező szakon élénken résztvevő Kossuth Lajos sokszor javasolt valamiféle föderatív megoldást.

Az országlakosoknak csak fele volt magyar nemzetiségű. Valószínűleg egy szövetségi alapon megszervezett Magyarország se védte volna meg az országot a trianoni viviszekciótól. Utólag, már a XX. század ismeretében bátran kimondható, hogy isteni szerencse, hogy a Szovjetunió bukása nem az ősi határok között érte az országot. A trianoni országboncolás a nagyhatalmak felügyelet mellett viszonylag békésen ment végbe. Ha ez két évtizeddel napjaink előtt történt volna, itt kőkövön nem marad.

Amíg a magyar politikusok helyi szinten az egységes magyar nemzet bővületében éltek és a vármegye kötelékében igyekeztek a nemzetiségek kulturális formában jelentkező függetlenségre hajazó autonómiai aspirációit akadályozni, a szlovákok Ausztria segítségére számítottak. Következésképpen a szabadságharcban, mint láttuk a magyar fél ellen léptek fel. A Bach-korszakban felszámolták a vármegyerendszert és az országot kerületekre osztották. Ezek osztrák, vagy legalább is császárhű magyar vagy cseh irányítás alatt álltak. Ez sem volt jobb, mint az előző megyerendszer. A politikusok elfordultak az ausztrósláv gondolattól és Oroszország felé fordultak. Ugyan nem szimpatizáltak a cári önkényuralommal, de bíztak a muszka hatalom erejében.

Térjünk vissza a XIX. századhoz. A szlovákok nem jutottak szerephez az országos politikában, így kulturális életüket fejlesztgették. Megalapították a Matica nevű kulturális intézményt, közadakozásból székházat építettek az egyesületnek. A magyar kormány elkobozta az épületet és az egyesületet

betiltották. A szlovák iskolák életét is megnehezítették és a maturáló diákoktól megkövetelték a magyar nyelv ismeretét. Ezeket a liberális elvekkel össze nem egyeztethető intézkedéseket azzal indokolták, hogy a szlovák politikusok orosz ügynökök. Körükben valóban létezett ruszofil messianizmus.

Voltak politikusok, mint például Masaryk és Benes, akik nyugati országokban telepedtek le, és felhívták a figyelmet a liberális magyar kormány szűkkeblű politikájára a nemzetiségekkel kapcsolatban. Ugyan ebben az időben, többszázezer felvidéki szlovák kelt útra szegényes motyójával Amerikába. A New York-i Szabadságszobor posztamensében bevándorlási múzeum működik. A bejárat felett az a felirat olvasható: „Amerikai, ne felejtsd el hogy itt mindenki valaha bevándorló volt”. A kiállítás életnagyságú babákon bemutat egy-egy magyar, szlovák, orosz, ukrán, német házaspárt. A látvány megrendítő hatású, Az utazásukat a hajóstársaságok ügynökei szervezték. A főispánok beadványokkal bombázták a kormányt, hogy kiürül az ország. Jellemző a kor viszonyaira, hogy a hatóságoknak nem jutott eszükbe, hogy lehet útlevelet nem adni.

Az útlevél megtagadását orosz kollégáik már a XIX. század elején kitalálták. A nagy költő, Puskin például hiába akart külföldre utazni, nem engedték. A szovjet rendszer, amely egy sor vonatkozásban egyenesági leszármazottja volt cári elődjének, folytatta az útlevél megtagadásának gyakorlatát. Akik nem kaptak útlevelet, azokra külön szót találtak ki: „otkáznyik”, azaz elutasított.

A század eleje nagyon viharos volt Magyarországon. Először, a magyar nem túl tisztességes választások történetében győzött az ellenzék. A király egy tábornokát nevezte ki miniszterelnöknek és fontolgatta az ország katonai megszállását. A zavaros helyzetet az emigrációban tevékenykedő szláv ellenzék magyarellenes propagandára kihasználta, és egyre mélyebbre ásta az a gödröt, amibe majd a szentistváni, idejétmúlt országot el fogják temetni. Egy másik esemény is mélyítette a sírt, ami nagy hírverést kapott, főleg az Amerikában dolgozó szlovákok lapjában. Egy, később nagy hírnévre szert tett fiatal katolikus pap, Andrej Hlinka pénzgyűjtést szervezett Csernovóban egy új templom építésére. A hívek azt követelték, hogy ő szentelj fel a templomot, de közben az egyházi hatóságok eltiltották Hlinkát a szentségek kiszolgáltatásától. Ebből tüntetés, csendőrsortúz, és 15 halott lett.

Kitört az I. Világháború. A Felvidéki kiegészítésű, azaz szlovák legénységből álló egységeknél nem fordult elő az, ami a cseh ezredeknel, hogy egy egész ezred, tisztestől, zászlóستól átmasírozott volna az oroszokhoz.

Az emigráns politikusok, viszont, jogosan remélve az antant győzelmét, már előre kombináltak szláv testvéreik háború utáni helyzetének különböző változatairól. A legmerészebb elképzelés az volt, hogy restaurálják az akkor aktuálisan nem létező Lengyelországot, amely valaha Európa legnagyobb területű országa volt, de szomszédai szétcincálták a XVIII. században. Ezt

egyesítik Csehországgal és Szlovákiával, majd egy, a valóban a Dunántúl nyugati sávjában található egy-pár horvát falun keresztül egy korridort alkotva összekötik a délszlávokból kialakítandó Szerb–Horvát–Bosnyák–Szlavón országgal.

Az antant győzelmébe vetet hitet erősített az a harctéri epizód, amely a szlovák területeket érintette. A Bruszilov nevével fémjelzett támadás a Kárpátok hágóin keresztül betört a monarchia felvidéki területére. A támadás nem járt sikerrel, de élesztette az a reményt, hogy az oroszok lejutnak az Alföldre és elfoglalják Budapestet. Reményük más szereposztásban a nagy háború után megvalósult. Budapestet nem az antantból kilépett bolsevik Oroszország szállta meg, hanem a királyi román hadsereg.

A Versailles-i békekötés, amelyet mi trianoninak becézünk egy, a parkban álló kéjlak után, természetesen feltételezte a már rosszhírűvé vált Osztrák–Magyar monarchia szétdarabolását. Ezekből az elképzelésekből, csak Lengyelország feltámasztása, a cseh- szlovák egyesülés és a délszláv fúzió valósult meg, de a köztük kialakítandó korridor hál' istennek nem jött létre. Így is Magyarország területe 1/3-ára csökkent, de legalább automatikusan megoldódott a nemzetiségi kérdés, nemzeti szempontból az ország homogénné vált, ami pedig Szent István intelmei szerint gyenge és erőtlen országot jelent.

Magyarország elvesztette területének 2/3-át és lakosságának több mint felét. 3 millió magyar került nemzetiségi sorba, ennek harmada, a felvidékiek, Csehszlovák állampolgár lett.

A magyar anyanyelvűek sokkal kevesebben voltak, mint az egy, masszív tömbben lakó szudétavidéki németek, (3 millió fehérharisnyás, dirndliben járó sváb). Így az elcsehesítés szóba se jöhetett. Különben is Csehszlovákia viszonylag demokratikus berendezkedésű ország volt. A baloldali pártok, még a Kommunisták Pártja is szabadon működhetett. Magyar pártok is voltak, az ellenük folytatott választási propaganda természetesen nem nélkülözte a nacionalista felhangokat.

1938-ban, amikor a nyugati hatalmak a béke reményében szabad kezet adtak a hitleri Németországnak Csehszlovákiában, Horthy érkezett látni az időt területrevíziós ígéretének realizálására. A Csehszlovákia bukása után megalakult új szlovák kormánnyal a tárgyalások nem vezettek eredményre. A tárgyaló felek felkérték a német és az olasz kormányt, hogy vitájukban legyen döntőbíró. Ribbentrop és Ciáno külügyminiszterek Bécsben, a Belvedere palotában hirdették ki döntésüket. Nem volt nehéz dolguk. Egy szövetséges Horthy- Magyarország, és egy földbedöngölt Csehországból megmaradt Szlovákia között kellett igazságot tenni. Sokkal nehezebb dolguk lesz az itt nem tárgyalandó II. Bécsi döntés esetében, amikor két szövetséges ország, Románia és Magyarország volt a civakodó fél.

Pozsony, Magyarország volt fővárosa, nem volt magyar város. Lakóinak csak 7 %-a vallotta magát magyarnak a csehszlovák népszámlálásor.

Az I. Bécsi döntés következtében visszacsatolt 12.000 m terület lakóinak 86,4% -a volt magyar. A Bécsi döntés a magyaroknak ítélte az egész felvidék déli sávját Pozsonytól keletre. A legnagyobb város, ami visszatért, csak Kassa volt, hogy legyen hová Horthynak bevonulnia. Ebben az összekeveredett lakosságú környéken, ennél igazságosabb határrendezés el sem képzelhető. Sok bonyodalomtól megszabadulna mind Magyarország, mind Szlovákia, ha a II. Világháború utáni Párizsi Békeszerződés akceptálta volna ezeket az 1938-as határokat. Ezt nem teheték, mert a határok a fasiszta külügyminiszterek nevéhez fűződtek.

A magyarok lakosság fellobogózott utcákkal fogadta a magyar honvédeket és a bevonulásokkor szokásos fehér lován ülő Horthy Miklóst. De megkeseredett a magyarok szájában a piros-fehér-zöld színű torta, amikor találkoztak a magyar adminisztrációval, amelyik más modorhoz szokott, mint a cseh. A csendőrök is gorombábbak voltak, mint a cseh rendőrök.

Felvidék maradék, jóval nagyobb részén működött az első önálló szlovák állam 1938 és 1945 között. Volt kormánya, parlamentje, rendőrsége, voltak pártjai, és volt egyetlen parlamenti tag, egy magyapárti képviselő, egy arisztokrata, aki a zsidók deportálása ellen szavazott. A szlovák bábáram vezetője, Tiso, egy katolikus, pap államát náci rendszer szerint rendezte be. A felszabadulás után, amikor, jóllehet ideiglenesen, ismét egyesült Csehország és Szlovákia, Tiso az akasztófán végezte. Emlékét a szlovák fasiszták mártírként őrzik, szülőházánál tüntetésnek is beillő megemlékezéseket tartanak.

1945 után ismét felmerült a nemzetiségi kérdés. A szövetséges győztes nagyhatalmak egyhangúan támogatták a szudéta-németek deportálását, és akinek közülük szerencséje volt, a jövőbeli NSZK területére került, a pechesek a majdani NDK-ban kaptak helyet. A magyarokat nem tekintették kollektíven háborús bűnösöknek, és a nagyhatalmak csak lakosságcserébe egyeztek be. Tudnivaló volt, hogy Csehszlovákiában sokkal több magyar él, mint szlovák Magyarországon. Ez olyan, mint amikor Románia annyi magyar újságot engedett be, amennyi románnyelvű újságra fizetnek elő Magyarországon. A lakosságcserét azonban a kölcsönösség alapján kötötte az akkori magyar és Csehszlovák – mindkettő akkor koalíciós – kormány. A Csehszlovák szervek agitációs kampányt folytattak Pest és Békés megyében, ahol a legtöbb szlovák élt, hogy minél többen jelentkezzenek hazatelepülésre. Ugyanekkor reszlovákizálási mozgalom indult odaát, hogy minél több magyar fedezze föl magában, hogy ő tulajdonképpen szlovák, és csak a magyar nyomásra vallotta magát magyarnak. Az „új” szlovákok száma 400.000 körül lehet. Az adatok forrásonként eltérőek. Kb. 70.00 szlovák tért vissza, az akár párszáz éve elhagyott szülőföldjére, mint házaló lakatos, un. „drótostót”, vagy üveges, akinek nem hiányzik a hanyattesés, vagy állványozó, akiket az építésszakma ma is „krisztár”-oknak hív az állványokat merevítő andráskereszt alakú szerkezetek miatt. A „hazatérő” magyarok számát 70 és

110 ezer között becsülik a különböző források. Ezek a magyarok olyanok, akik alól a viharos századok elfűjték a hazájukat. Nyelvük is palócos, magánhangzóik zártabbak, messziről hallatszik felvidéki származásuk.

1993-ban Csehszlovákia, mint az utóbbi években mindég, követte a nagy testvér példáját, és az akkori divatnak megfelelően szétesett alkotóelemeire, mint a Szovjetunió és Jugoszlávia. A többi napi politika. Az érdeklődőknek javasoljuk a Tribuna Ludu és a Szabad Nép legfrissebb számainak forgatását. Magyarországnak, már nem volt mire szétesnie. Ez már egy Világháborúval előbb megtörtént.

TÉRKÉPMELLÉKLETEK

1

Nyugati szlávok a VII.-XI. században
A morva birodalom feltételezett helye

2

A három részre szakadt Magyarország maradék területe

3

A felvidéki vármegyék 1867-1917 között

4

A Szlovákiától elcsatolt és Magyarországhoz hozzácsatolt területek

5

Szlovákia és Magyarország 2013-ban

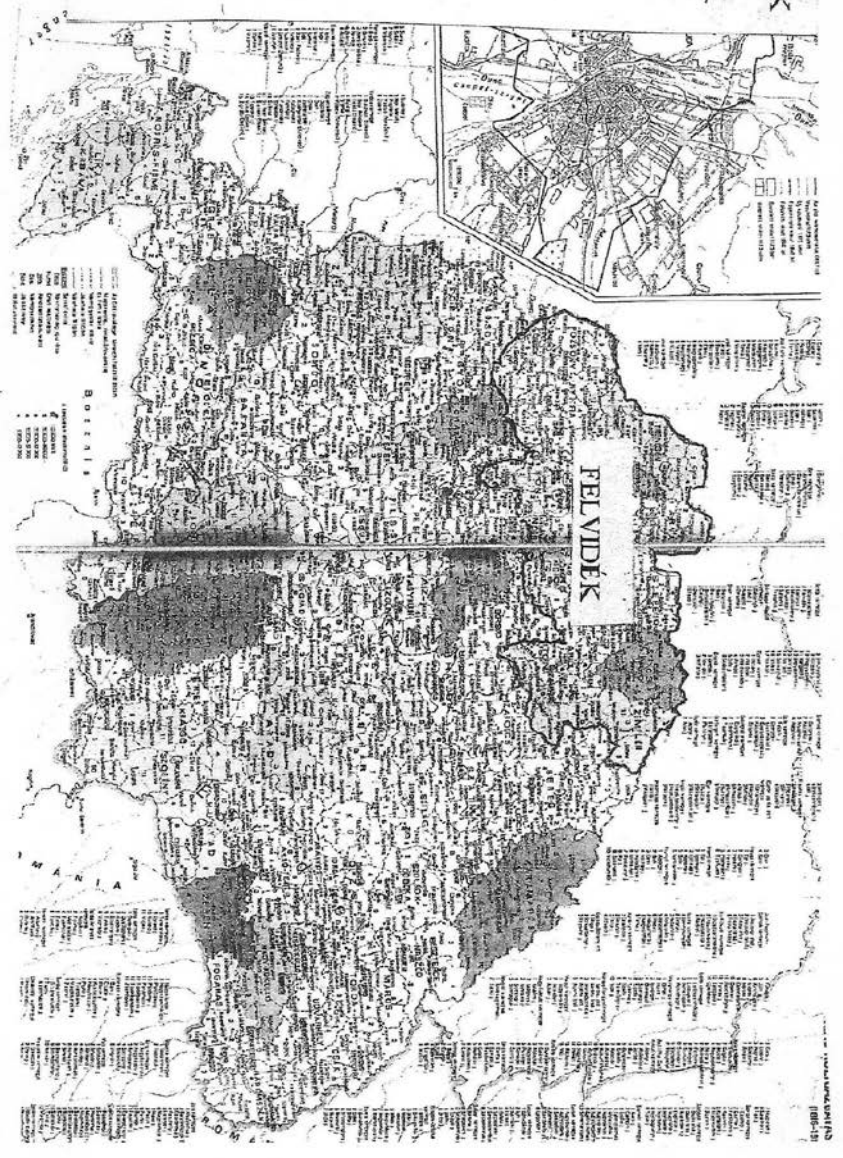

A felvidéki vármegyék Magyarországon 1867-1918 között

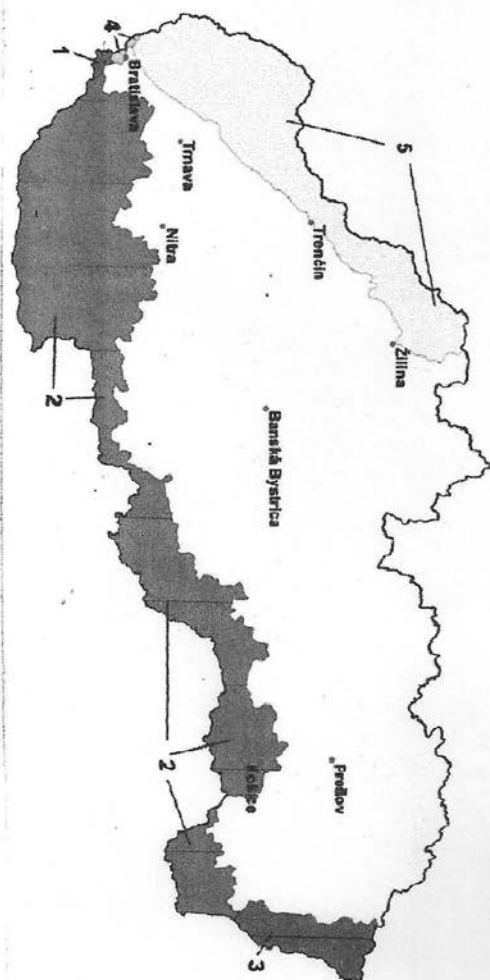
AZOK A VÁRMEGYÉK
 AHOL A LAKOSSÁG
 TÖBBSÉGE SZLAVÁK
 ANYANYELVŰ VOLT

POZSONY
 NYITRA
 BARS
 HONT
 NÓGRÁD
 ZEMPLÉN
 ABAÚJ-TORMA
 SÁROS
 GÖMÖR-KISHONT
 SZEPES
 ZÓLYOM
 LIPTÓ
 ÁRVA
 TÜRÖC
 TRENCSEN

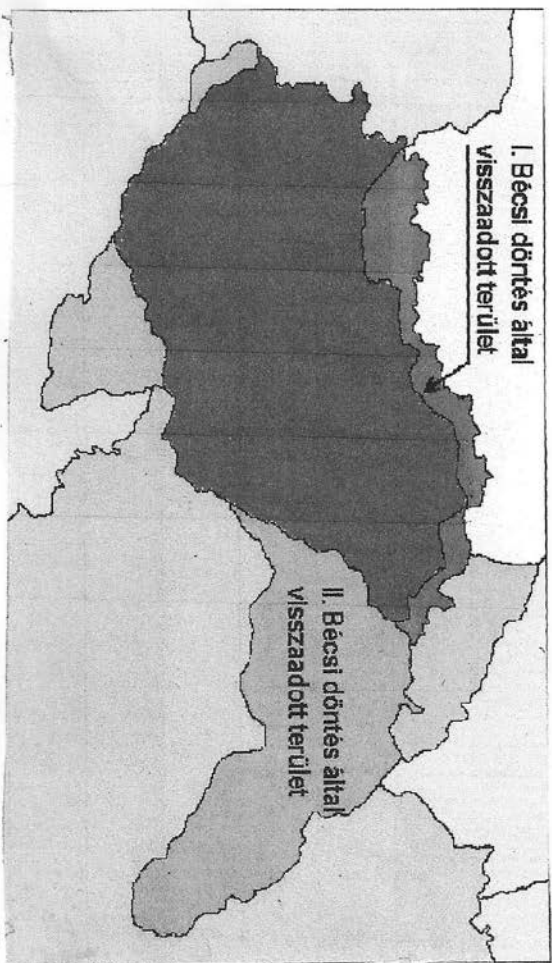

**Szlovákiától
elcsatolt
területek**

**I. Bécsi döntés által
visszaadott terület**

**II. Bécsi döntés által
visszaadott terület**

**Magyarországhoz
hozzácsatolt
területek**

